

## CHANAKYA NEETHI - CHAPTER 8

adhamā dhanamichChanti dhanamānau cha madhyamāḥ □  
uttamā mānamichChanti mānō hi mahatām dhanam □ 01 □

ikṣurāpaḥ payō mūlaḥ tām̄būlaḥ phalamauṣadham □  
bhakṣayitvāpi kartavyāḥ snānadānādikāḥ kriyāḥ □ 02 □

dīpō bhakṣayatē dhvāntaḥ kajjalaḥ cha prasūyatē □  
yadannaḥ bhakṣayatē nityaḥ jāyatē tādr̄śī prajā □ 03 □

vittaḥ dēhi guṇānvitēṣu matimannānyatra dēhi kvachit  
prāptaḥ vārinidhērjalaḥ ghanamukhē mādhuryayuktaḥ sadā □  
jīvānsthāvarajaṅgamāḥścha sakalānsañjīvyā bhūmaṅḍalaḥ  
bhūyaḥ paśya tadēva kōṭiguṇitaḥ gachChantamambhōnidhim □ 04 □

chāṅḍālānām sahasraścha sūribhistattvadarśibhiḥ □  
ēkō hi yavanaḥ prōktō na nīchō yavanātparaḥ □ 05 □

tailābhyaṅgē chitādhūmē maithunē kṣaurakarmaṇi □  
tāvadbhavati chāṅḍālō yāvatsnānaḥ na chācharēt □ 06 □

ajīrṇē bhēṣajaḥ vāri jīrṇē vāri balapradam □  
bhōjanē chāmṛtaḥ vāri bhōjanāntē viṣāpaham □ 07 □

hataḥ jñānaḥ kriyāhīnaḥ hataśchājñānatō naraḥ □  
hataḥ nirṇāyakaḥ sainyaḥ striyō naṣṭā hyabhartṛkāḥ □ 08 □

vṛddhakālē mṛtā bhāryā bandhuhastagataḥ dhanam □  
bhōjanaḥ cha parādhīnaḥ tisraḥ puṃsām viḍambanāḥ □ 09 □

nāgnihōtraḥ vinā vēdā na cha dānaḥ vinā kriyā □  
na bhāvēna vinā siddhistasmādbhāvō hi kāraṇam □ 10 □

na dēvō vidyatē kāṣṭhē na pāṣāṇē na mṛṇmayē □  
na bhāvēna vinā siddhistasmādbhāvō hi kāraṇam □ 11 □

kāṣṭhapāṣāṇadhātūnām kṛtvā bhāvēna sēvanam □  
śraddhayā cha tathā siddhistasya viṣṇuprasādataḥ □ 12 □

na dēvō vidyatē kāṣṭhē na pāṣāṇē na mṛṇmayē □  
bhāvē hi vidyatē dēvastasmādbhāvō hi kāraṇam □ 13 □

śāntitulyaṃ tapō nāsti na santōṣātparam sukham □  
apatyaṃ cha kalatram cha satāṃ saṅgatirēva cha □ 14 □

guṇō bhūṣayatē rūpaṃ śīlaṃ bhūṣayatē kulam □  
prāsādaśikharasthō'pi kākaḥ kiṃ garuḍāyatē □ 15 □

nirguṇasya hataṃ rūpaṃ duḥśīlasya hataṃ kulam □  
asiddhasya hatā vidyā hyabhōgēna hataṃ dhanam □ 16 □

śuddhaṃ bhūmigataṃ tōyaṃ śuddhā nārī pativratā □  
śuchiḥ kṣēmakarō rājā santōṣō brāhmaṇaḥ śuchiḥ □ 17 □

asantuṣṭā dvijā naṣṭāḥ santuṣṭāścha mahībhṛtaḥ □  
salajjā gaṇikā naṣṭā nirlajjāścha kulāṅganā □ 18 □

kiṃ kulēna viśālēna vidyāhīnēna dēhinām □  
duṣkulaṃ chāpi viduṣō dēvairapi sa pūjyatē □ 19 □

vidvānpṛaśasyatē lōkē vidvān sarvatra pūjyatē □  
vidyayā labhatē sarvaṃ vidyā sarvatra pūjyatē □ 20 □

māṃsabhakṣyaiḥ surāpānairmukhaiśchākṣaravarjitaiḥ □  
paśubhiḥ puruṣākārairbhārākrāntā hi mēdinī □ 21 □

annahīnō dahēdrāṣṭraṃ mantrahīnaścha ṛtvijaḥ □  
yajamānaṃ dānahīnō nāsti yajñasamō ripuḥ □ 22 □